

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja

Druk nr 633-A

DODATKOWE SPRAWOZDANIE
KOMISJI KULTURY I ŚRODKÓW PRZEKAZU

o poselskim projekcie uchwały w sprawie ustanowienia roku 2021 Rokiem Aleksandra Ładosia (druk nr 613).

Sejm na 25. posiedzeniu w dniu 20 stycznia 2021 r. – na podstawie art. 47 ust. 1 regulaminu Sejmu – skierował ponownie projekt ustawy zawarty w druku 613 do Komisji Kultury i Środków Przekazu w celu rozpatrzenia poprawki zgłoszonej w drugim czytaniu.

Komisja Kultury i Środków Przekazu po rozpatrzeniu poprawki na posiedzeniu w dniu 21 stycznia 2021 r.

wnosi:

Wysoki Sejm raczy poprawkę:
projektowi uchwały nadać brzmienie:

„Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
z dnia 2021 r.

w sprawie ustanowienia roku 2021 Rokiem Grupy Ładosia

W roku 2021 mija 80. rocznica rozpoczęcia przez Poselstwo Rzeczypospolitej Polskiej w szwajcarskim Bernie akcji ratowania Żydów z Zagłady. Korzystając ze statusu dyplomatycznego przedstawiciele Rzeczypospolitej Polskiej, za wiedzą i wsparciem Rządu RP na Uchodźstwie i we współpracy z organizacjami żydowskimi, w tym Światowym Kongresem Żydów potajemnie zorganizowali jedną z największych w czasie II wojny światowej akcji fabrykowania paszportów i przerzutu ich do osób w gettach i obozach.

Na czele tej grupy dyplomatów stał Aleksander Ładoś, ambasador Polski w Bernie. Tzw. Grupę Ładosia wraz z nim współtworzyli polscy dyplomaci z placówki w Bernie:

Stefan Jan Ryniewicz, Konstanty Rokicki, Juliusz Kühl oraz liderzy organizacji żydowskich Chaim Eiss i Abraham Silberschein. W latach 1941–1945 członkowie Grupy Ładosia zorganizowali tajny system pozyskiwania blankietów paszportów i wydawania poświadczeń, a jeden z nich – konsul Konstanty Rokicki wypełnił własnoręcznie niemal połowę dokumentów. Przemycano je do okupowanej Europy, w tym niemieckich gett na ziemiach polskich, dla udokumentowania przez ich posiadaczy rzekomego obywatelstwa Paragwaju, Hondurasu, Haiti lub Peru.

Akcją objęto do 10 tysięcy osób narodowości żydowskiej – obywateli Polski, Holandii, Niemiec i kilkunastu innych państw okupowanej Europy. Późniejsze polskie zabiegi dyplomatyczne – przy wsparciu Stolicy Apostolskiej i Stanów Zjednoczonych – doprowadziły do uznania ważności znacznej części tych dokumentów przez państwa latynoamerykańskie. W ten sposób przedstawiciele Rzeczypospolitej Polskiej przyczynili się do uratowania przed śmiercią z rąk Niemców dużej liczby Żydów. O głębokim humanitaryzmie tej akcji świadczy fakt, że wśród ocalonych zidentyfikowanych z imienia i nazwiska było około 3000 obywateli przedwojennych Niemiec. Jest to bezprecedensowy w historii przypadek ratowania podczas trwającej wojny obywateli najeźdźczego państwa przed ich własnymi władzami i stworzoną przez nie machiną zagłady.

Oprócz dokumentów latynoamerykańskich Aleksander Ładoś i dyplomaci Rzeczypospolitej Polskiej wystawiali polskie dokumenty umożliwiające ucieczkę z Francji pod rządami kolaboracyjnego reżimu Vichy. Uratowano m.in. działacza francuskiego ruchu oporu Pierre’a Mendès-France’a, późniejszego premiera Francji, i Josefa Burga, jednego z założycieli Państwa Izrael. Równoległe Ładoś podjął decyzję o udostępnieniu organizacjom żydowskim polskich szyfrów, a drogą radiową wysyłał do państw alianckich przekazywane mu przez Żydów i Polskie Państwo Podziemne raporty o dokonywanej przez Niemcy eksterminacji narodu żydowskiego. Był prawdopodobnie jednym z pierwszych dyplomatów alarmujących świat o Zagładzie.

Operacja tworzenia fikcyjnych obywatelstw i przerzutu dokumentów dla Żydów do kraju była ściśle tajna. Wielu Żydów i ich rodzin, uratowanych dzięki niej z Holokaustu, nie miało świadomości, że zawdzięczają życie polskiemu Poselstwu i dyplomatom Rzeczypospolitej z Berna. Mogli się tego dowiedzieć niedawno, gdyż rola Grupy Ładosia w ratowaniu obywateli Rzeczypospolitej narodowości żydowskiej i Żydów z innych państw, dopiero teraz jest odkrywana i opisywana.

Wyrażając wdzięczność dla wszystkich żyjących dziś ocalonych i ich potomków za pamięć o Aleksandrze Ładosiu, Konstantym Rokickim i innych Polakach ratujących Żydów, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej dla upamiętnienia skuteczności i poświęcenia polskich dyplomatów oraz ich żydowskich i polskich współpracowników ustanawia rok 2021 Rokiem Grupy Ładosia.”.

– **KP PiS**

– **przyjąć**

Warszawa, dnia 21 stycznia 2021 r.

Sprawozdawca

Przewodniczący Komisji

/-/ Joanna Lichocka

/-/ Piotr Babinetz